



Miljø- og
Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter
på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021
i Natura 2000-område
nr. N45 Korsø Knude



Titel:

Natura 2000-plejeplan for lysåbne naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer.
2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område nr. N45 Korsø Knude

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Henrik Schjødt Kristensen, NST Thy

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

978-87-7179-083-2

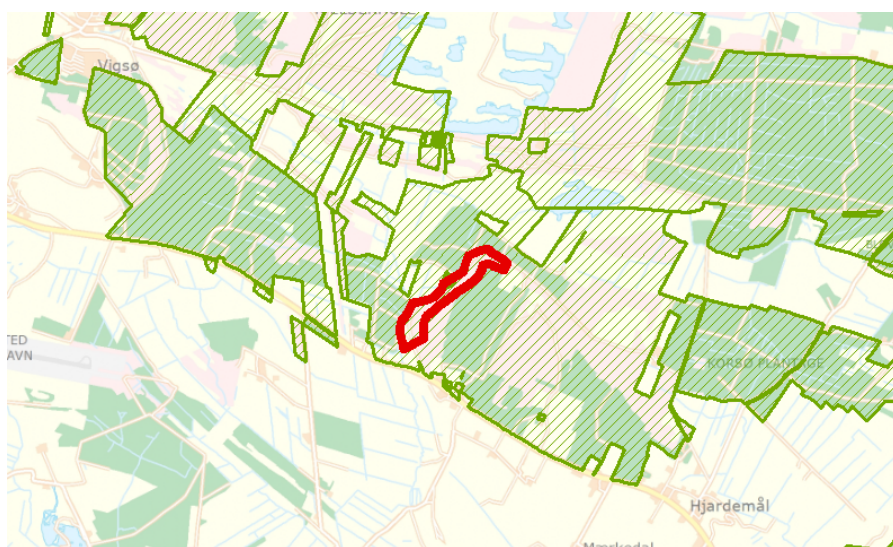
Må citeres med kildeangivelse.



1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område nr. 45 *Korsø Knude* og vedrører Naturstyrelsens arealer på ca. 19 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning



-  Natura2000 område
-  Naturstyrelsens areal

I denne plejeplan er arealer og indsatser opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Natura 2000 plejeplaner for de skovbevoksede naturtyper, samt mere detaljerede oplysninger om indsatsen i Natura 2000-områderne findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning henvises til Naturstyrelsens driftsplaner for det pågældende område, som findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. driftsplanlægning.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år. I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

2. Områdebeskrivelse

Natura 2000-området består af et habitatområde 187. Dette Natura 2000-område er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af følgende naturtyper: Kalkoverdrev.

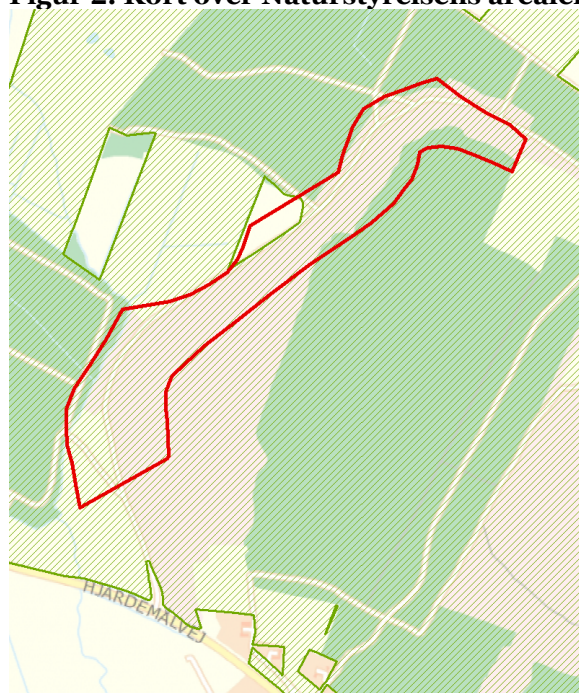
Natura 2000-området har et areal på 20 hektar. Korsø Knude er den nordvestlige ende af en kalkknude med en stejl vest- og nordvest vendt skrænt.



Landskabet nedenfor var i stenalderen et lavvandet hav. Korsø Knude var en af en række øer, og 1.000 år efter står øen med stejle kystskrænter mod vest og nord. Disse skrænter danner i dag levested for en række sjældne planter, der er knyttet til den kalkholdige jordbund.

Dele af knuden er dækket af et mere eller mindre tykt lag af flyve-sand med enkelte blottede kalkpartier. Vegetationen består derfor af overdrevsvegetation på kalkpartierne, og klitvegetation på de sand-dækkede dele. Området er levested for sjældne planter som bitter mælkeurt, bakke fnokurt, stivhåret kalkkarse, dansk kambunke og den rødlistede hvidgrå draba. Det er derved af stor botanisk betydning at den lavtvoksende, artsrige overdrevsvegetation bevares.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.



-  Natura2000 område
-  Naturstyrelsens areal

Natura 2000-området har et areal på 20 hektar, hvoraf ca. 19 ha er statsejet. Natura 2000-området består kun af Habitatområde nr. H187.

Tabel a: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	Naturtype	Total
2130	Grå/grøn klit	2,9
2140	Klithede	6,2
6210	Kalkoverdrev	3,9
2170	Grårisklit	0,3
I alt		13,3

Desuden er der i udpegningsgrundlaget nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

- Hedepletvinge (H187)

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede 11 plejetiltag hvilket omfattede hegning, græsning og rydning af opvækst.

Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode. Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsatser er gennemført i plejeperioden for Naturstyrelsens arealer og at disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede rydning af bevoksning, herunder træer og buske på kalkoverdrevet. Der er indhegnet et stort område af Korsø Knuden, der i dag græsses med kreaturer.

Tabel b: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser (antal)	11	Gennemførte indsatser (areal)	12 ha	100 %
Ikke-gennemførte indsatser (antal)	0	Ikke-gennemførte indsatser (areal)	0 ha	0 %

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning

Generelle bemærkninger

I området er ovennævnte plejetiltag gennemført, til sikring af den sammenhængende lysåbne natur og plejemålene vurderes at være nået. Alle habitatnaturtyperne i udpegningsgrundlaget vurderes overordnet at have haft gavn af plejen der har medvirket positivt i forhold til målet om at sikre en gunstig bevaringsstatus.

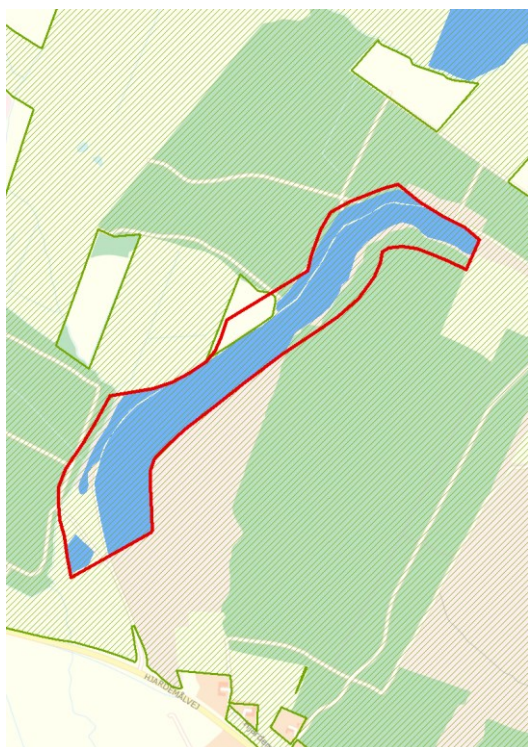
Konkrete erfaringer





Græsningen på Korsø knuden var tiltrængt og dynamikken med åbne kridtflader, er der kommet flere af, som ønsket. Græsningen fremstår som ønsket og fortsættes i den kommende periode.

Der forekommer stadig opvækst af fyrretræer indenfor hegningen, der forventes ryddet i kommende planperiode.

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over lysåbne naturtyper og planlagte indsatser i Natura 2000-området



-  Natura2000 område
-  Naturstyrelsens areal
-  Lysåbne habitatnaturtyper med planlagt indsats
-  Lysåbne habitatnaturtyper uden planlagt indsats

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger.

I Natura 2000 planens indsatsprogram er der angivet en række generelle men ingen områdespecifikke retningslinjer. At der ikke er nogen områdespecifikke retningslinjer for dette natura 2000 område betyder at der som udgangspunkt ikke iværksættes nye tiltag. Målsætningerne opfyldes alene ved at eksisterende plejetiltag videreføres.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* for de ovenstående lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende

indsatskatalog for Natura 2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. På Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000 findes links til kort med detaljerede oplysninger om mål og indsatser på lokalitetsniveau.

Plejemål og plejetiltag for lysåbne naturtyper

Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget *løbende* pleje, med henblik på opretholdelse af naturtypen i form af græsning på overdrev, jf. nedenstående skema.

Der foretages endvidere *enkeltstående* indgreb i form af rydning af opvækst.

Table e: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	2130	Grå/grøn klit	Naturtypebevarende pleje	2,9
	2140	Klithede	Naturtypebevarende pleje	6,2
	2170	Grårisklit	Naturtypebevarende pleje	0,3
	6210	Kalkoverdrev	Naturtypebevarende pleje	3,9

Table f: Planlagte løbende plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	2130	Grå/grøn klit	Rydning af opvækst	Eksisterende	2,9
			Græsning	Eksisterende	1,1
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,8
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,8
	2140	Klithede	Rydning af opvækst	Eksisterende	6,2
			Græsning	Eksisterende	4,9
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,3
			Afbrænding	Eksisterende	1,0
	2170	Grårisklit	Rydning af opvækst	Eksisterende	0,3
			Græsning	Eksisterende	0,3
	6210	Kalkoverdrev	Rydning af opvækst	Eksisterende	3,9
			Græsning	Eksisterende	3,9
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	1,9

Tabel g: Planlagte enkeltstående plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)				Omfattet af eksisterende planlægning	Total
	Naturtype	Plejetiltag			
Eksisterende habitatnatur	2130	Grå/grøn klit	Hegning	Eksisterende	1,1
	2140	Klithede	Hegning	Eksisterende	4,9
	2170	Grårisklit	Hegning	Eksisterende	0,3
	6210	Kalkoverdrev	Hegning	Eksisterende	3,9

I tabel f og g er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til tilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til tilstandsklasse III-V er målsætningen, at udviklingen i deres tilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås tilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af naturtyperne stabiliseres eller øges.
- For arter uden tilstandsvurderingssystem og for deres levesteder er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område nr.45 Korsø Knude

Natura 2000-området består af et habitatområde 187. Dette Natura 2000-område er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af følgende naturtyper: Kalkoverdrev.

Natura 2000-området har et areal på 20 hektar. Korsø Knude er den nordvestlige ende af en kalkknude med en stejl vest- og nordvest vendt skrænt.

Landskabet nedenfor var i stenalderen et lavvandet hav. Korsø Knude var en af en række øer, og 1.000 år efter står øen med stejle kystskrænter mod vest og nord. Disse skrænter danner i dag levested for en række sjældne planter, der er knyttet til den kalkholdige jordbund.

Dele af knuden er dækket af et mere eller mindre tykt lag af flyve-sand med enkelte blottede kalkpartier. Vegetationen består derfor af overdrevsvegetation på kalkpartierne, og klitvegetation på de sand-dækkede dele. Området er levested for sjældne planter som bitter mælkeurt, bakke fnokurt, stivhåret kalkkarse, dansk kambunke og den rødlistede hvidgrå draba. Det er derved af stor botanisk betydning at den lavtvoksende, artsrige overdrevsvegetation bevares.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	Naturtype	Total
2130	Grå/grøn klit	2,9
2140	Klithede	6,2
6210	Kalkoverdrev	3,9
2170	Grårisklit	0,3
I alt		13,3

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i de følgende tabeller.

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)				Omfattet af eksisterende planlægning	
	Naturtype	Plejetiltag		Total	
Eksisterende habitatnatur	2130 Grå/grøn klit	Rydning af opvækst	Eksisterende	2,9	
		Græsning	Eksisterende	1,1	
		Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,8	

			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,8
	2140	Klithede	Rydning af opvækst	Eksisterende	6,2
			Græsning	Eksisterende	4,9
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,3
			Afbrænding	Eksisterende	1,0
	2170	Grårisklit	Rydning af opvækst	Eksisterende	0,3
			Græsning	Eksisterende	0,3
	6210	Kalkoverdrev	Rydning af opvækst	Eksisterende	3,9
			Græsning	Eksisterende	3,9
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	1,9

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper
Areal omfattet af indsatsen (ha)

		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	2130	Grå/grøn klit	Rydning af opvækst	Eksisterende	2,9
			Græsning	Eksisterende	1,1
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,8
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,8
	2140	Klithede	Rydning af opvækst	Eksisterende	6,2
			Græsning	Eksisterende	4,9
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,3
			Afbrænding	Eksisterende	1,0
	2170	Grårisklit	Rydning af opvækst	Eksisterende	0,3
			Græsning	Eksisterende	0,3
	6210	Kalkoverdrev	Rydning af opvækst	Eksisterende	3,9
			Græsning	Eksisterende	3,9
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	1,9

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets lysåbne naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til tilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til tilstandsklasse III-V er målsætningen, at udviklingen i deres tilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås tilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

- Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af naturtyperne stabiliseres eller øges.
- For arter uden tilstandsvurderingssystem og for deres levesteder er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.



**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddingård
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk